

VISAGINO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL VISAGINO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2024 METŲ ATASKAITOS PATVIRTINIMO

2025 m. gruodžio ___ d. Nr. TS-____
Visaginas

Visagino savivaldybės taryba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 32 punktu, 15 straipsnio 4 dalimi, 16 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi, Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3 ir 6.4 papunkčiais, 9 punktu ir atsižvelgdama į Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2025 m. lapkričio 28 d. raštą Nr. SD-62 „Dėl Visagino savivaldybės 2024 m. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos“,
n u s p r e n d ž i a:

1. Patvirtinti Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2024 metų ataskaitą (pridedama).

2. Nustatyti, kad šio sprendimo 1 punktu patvirtinta ataskaita turi būti paskelbta Visagino savivaldybės interneto svetainėje ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo sprendimo įsigaliojimo dienos.

Šis sprendimas gali būti skundžiamas savo pasirinkimu Visagino savivaldybės tarybai (Parko g. 14, 31140 Visaginas) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyriui (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų administraciniam teismui (e.teismas.lt arba Žygimantų g. 2, 01102 Vilnius) arba atitinkamiems jo rūmams Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo arba įteikimo suinteresuotam asmeniui dienos.

Savivaldybės meras

Erlandas Galaguz

PATVIRTINTA
Visagino savivaldybės tarybos
2025 m. gruodžio ____ d. sprendimu Nr. TS-__

**VISAGINO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2024 METŲ ATASKAITA**

TURINYS

ĮVADAS.....	3
DEMOGRAFINĖ SITUACIJA.....	4
2024 METŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS VISAGINO SAVIVALDYBĖJE	7
SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ.....	14
1. Prioritetinė problema. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	14
2. Prioritetinė problema. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų.....	16
3. Prioritetinė problema. Mirtingumas dėl nukritimo/standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	19
IŠVADOS.....	22
REKOMENDACIJOS.....	23

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Visagino savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos strategijos (LSS) 2014–2025 m. tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetingas kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Lietuvos sveikatos strategijos strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

Lietuvos sveikatos strategijoje nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį;
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką;
3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą;
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema;
- Visagino savivaldybės administracijos Teisės, personalo ir civilinės metrikacijos duomenimis;
- UAB „Visagino energija“ duomenimis;
- Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registro duomenimis;
- Higienos instituto informacija, leidiniais.

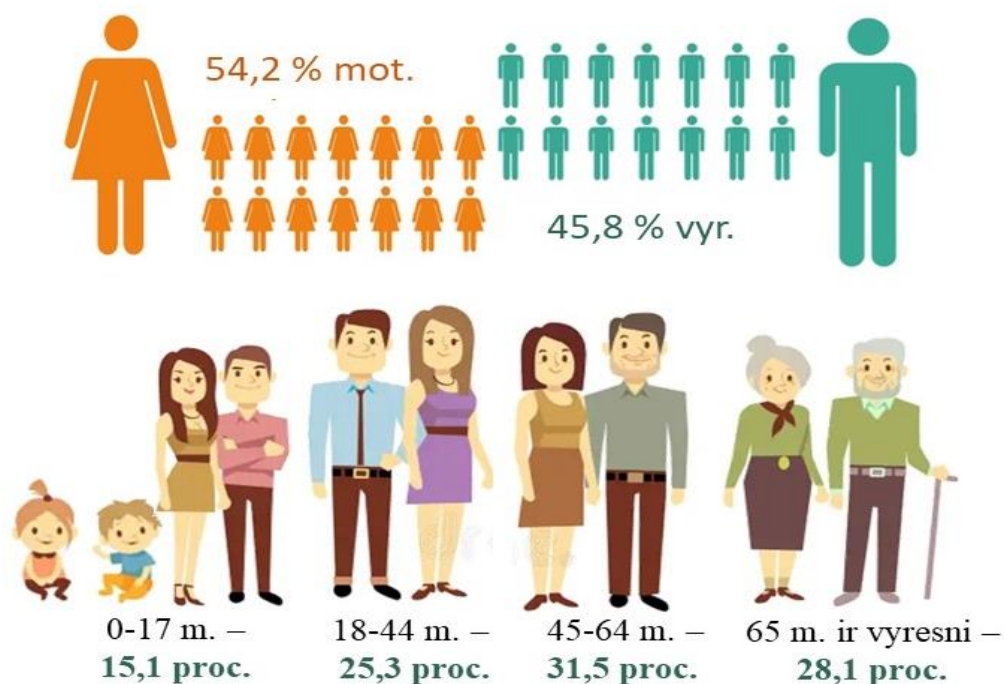
Nuo 2019 m. nėra teikiamas rodiklis Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv., kadangi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. A1-296 nuo 2018 m. liepos 1 d. panaikinta Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus apskaita ir šios apskaitos tvarka.

2024 m. duomenų apie šiuos rodiklius: 1. Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis proc., 2. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk., 3. Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv., informacinėje sistemoje nėra, jie imti iš Higienos instituto sveikatos informacijos centro, dėl to kai kurių lentelės duomenų nėra. Rodiklių duomenys dėl viešai tiekiamo geriamo vandens prieinamumo vartotojams, bei nuotekų tvarkymo duomenys ne interpretuojami šviesoforo principu.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

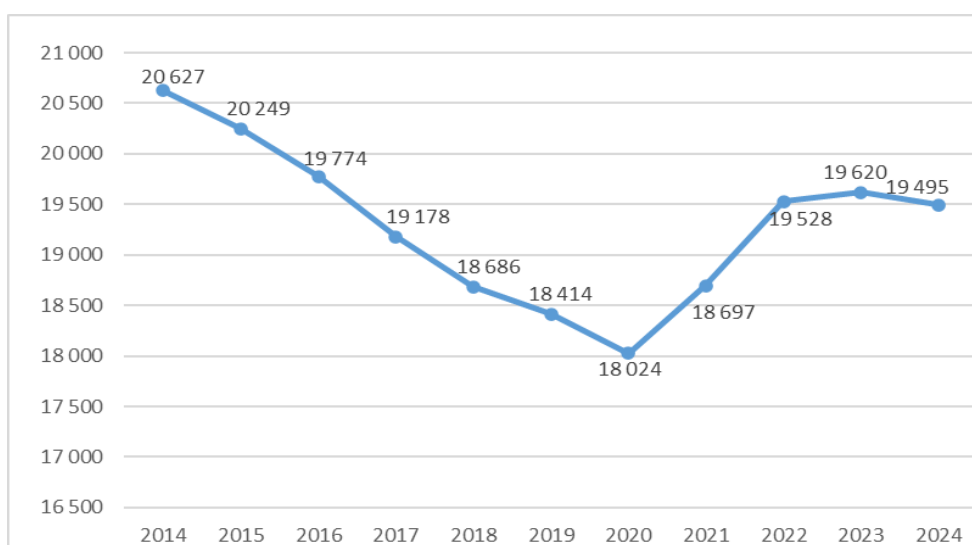
Valstybės agentūros duomenimis, Visagino savivaldybėje 2024 m. gyveno 19 495 žmonės, tai yra 125 mažiau, nei 2023 m. 2025 m. išankstiniais duomenimis Visagine užfiksuota 19 652 nuolatiniai gyventojai.

Visagino savivaldybėje 2024 m. gyveno vaikai iki 17 m. 2 950 asmenų, suaugę nuo 18 iki 64 metų 11 077 gyventojai, 65 m. ir vyresni asmenys sudarė 5 469, o vaisingo amžiaus moterys (15-49 m.) sudarė 3 209 moterų (1 pav.).

*1 pav. Visagino savivaldybės gyventojų demografija 2024 m. pagal amžiaus grupes (proc.)
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra*

Visagino savivaldybėje 2014–2020 m. nuolatinį gyventojų skaičius kasmet mažėjo, o nuo 2021 m. pradėjo augti. 2024 m. fiksuotas nedidelis gyventojų skaičiaus sumažėjimas palyginus su 2023 m., bendra demografinė situacija miesto savivaldybėje gerėja (2 pav.).

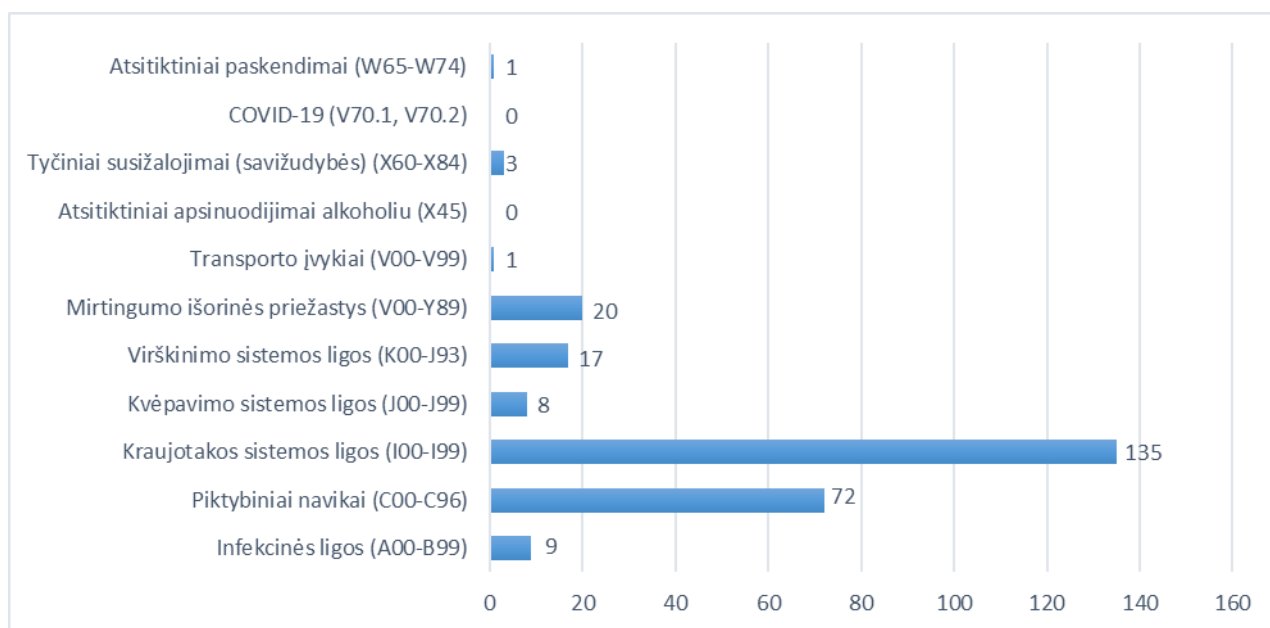

2 pav. Nuolatinį Visagino savivaldybės gyventojų skaičiaus kaitos dinamika 2014–2024 m. (asmenų skaičius) Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Visagino savivaldybės administracijos Teisės, personalo ir civilinės metrikacijos skyriaus duomenimis 2024 m. Visagine įregistruoti 62 gimimai, palyginus su 2023 m. 44 vaikais mažiau. Visagine sudarytos 44 santuokos, palyginus su 2023 m. 46 santuokomis mažiau. Sumažėjo santuoką nutraukusių porų skaičius. 2024 m. sudaryti 66 santuokos nutraukimo aktai (2023 m. – 90). Matome, kad šiek tiek padidėjo mirčių skaičius: per metus buvo sudaryti 342 mirties akto įrašai (kartu su užsienyje mirusiais). Mirties atvejų registrų duomenimis Visagine netekome 309 – žmonių (148 moterų ir 161 vyro).

Šalyje pernai mirė 37 453 žmonės, t. y. 448 asmenimis daugiau negu 2023 metais. Keturios pagrindinės mirties priežastys – kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai, išorinės mirties priežastys ir virškinimo sistemos ligos – sudarė 84,1 proc. visų mirties priežasčių. Nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau nei pusė, t. y. 50,8 proc. visų mirusiųjų. Nuo piktybinių navikų mirė 21,5 proc., dėl išorinių mirties priežasčių – 6,1 proc., o nuo virškinimo sistemos ligų – 5,2 proc. visų mirusiųjų.

3 pav. matome įvardintas mirties priežastis pagal Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registro duomenis Visagino savivaldybėje. Daugiausiai mirė nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) – 135 žmonės (65 vyrai ir 70 moterų), antroje vietoje piktybiniai navikai (C00-C96) – 72 gyv. (42 vyrai ir 30 moterų), trečioje vietoje nuo išorinių mirties priežasčių (V00-Y89) – 20 gyventojų (12 vyrų ir 8 moterys).

3 pav. Visagino gyventojų mirtingumas pagal priežastis 2024 metais (asmenų skaičius)
Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Socioekonominė situacija savivaldybėje. Vienas iš sveikatos programos uždavinių – sumažinti skurdo lygį ir nedarbą. Visagino savivaldybėje aktuali problema yra ilgalaikis nedarbo lygis – bedarbystė, trunkanti ilgiau kaip metus, parodanti darbo jėgos procentą, nuo visų galinčių dirbti asmenų. Ilgalaikis nedarbas – vienas iš socialinių-ekonominių poveikio sveikatai veiksnių, kuris turi didelę įtaką fizinei ir psichinei sveikatai. Visagino savivaldybėje ilgalaikio nedarbo lygis 2024 m. siekė 2,6 proc., tuo tarpu Lietuvoje šio rodiklio reikšmė buvo 1,8 proc., lyginant su 2023 m. išaugo 0,5 proc. Lietuvoje vaikai iš šeimų su mažomis pajamomis priskiriami rizikos sveikatos grupei ir įstatymo nustatyta tvarka tokie mokiniai mokykloje turi teisę gauti nemokamą maitinimą. Visagino savivaldybėje mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, rodiklis 2024 metais

siekė 421,1/1 000 moksleivių, Lietuvoje – 338,9/1 000 moksleivių (atkreipiame dėmesį, kad visi Visagino pirmokai ir antrokai mokyklose turi teisę gauti nemokamą maitinimą, nepriklausomai nuo šeimos pajamų). Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksleivių Visagino savivaldybėje 2024 m. buvo 179,7/1 000 moksleivių, o Lietuvos buvo 43,9/1 000 moksl. (Visagine šie skaičiai didesni dėl to, kad vaikai registruoti Visagino savivaldybėje, o gyvena ir mokosi užsienyje).

Sveikata savivaldybėje. 2024 m. Visagine nebuvo nei vieno asmens, kuris būtų sunkiai susižeidęs darbo vietoje. Traumos dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje išlieka panašios, bet lyginant su Lietuvos vidurkiu esame geroje vietoje (Visaginas 124,3/10 000 gyv., Lietuvos vidurkis 136,0/10 000 gyv.). 2024 m. nuskendo vienas žmogus (du metus iš eilės 2022 m. ir 2023 m. nebuvo nei vieno mirties atvejo dėl skendimo). Dėl eismo įvykio (avarijos), žuvo vienas visaginitis. Per 2024 m. buvo šešios traumos dėl transporto įvykių. 2024 m., palyginus su 2023 m., fiksuojamas mažesnis mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, palyginus su Lietuvos vidurkiu esame žalioje zonoje, Visaginas siekė 10,3/100 000 gyv., kai Lietuvos vidurkis – 23,4/100 000 gyv. (2024 m. – 2, 2023 m. – 5, 2022 m. – 5, 2021 m. – 4, 2020 m. – 5). Išaugo mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, Visagino rodiklis siekė 20,5/100 000 gyv., o Lietuvoje 3,3/100 000 gyv. Nebuvo nei vieno susirgimo tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. Toliau Visagine išlieka aukštas sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv. (2024 m. – 143, 2023 m. – 220, 2022 m. – 207, 2021 m. – 189, 2020 m. – 116, 2019 m. – 198, 2018 m. – 180, 2017 m. – 146, 2016 m. – 109 asmenys). Taip pat mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų užima raudoną zoną. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės skiepijimo lygis labai aukštas, 1 m. vaikų nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus B skiepijimo apimtys, trijų metų vidurkis siekia 90,6 proc., su kiekvienais metais didėja vaikų skaičius, kurie dalyvavo dantų silantavimo programoje, 30,1 proc. (7-17 m.) vaikų neturi eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, tai reiškia, kad tėvai rūpinasi vaikų dantų sveikata. Didelė dalis moterų dalyvavo prevencinėse programose (gimdos kaklelio ir mamogramos), taip pat daug visaginiečių dalyvavo širdies ir kraujagyslių prevencinėje programoje. Sumažėjo išvengiamo mirtingumo procentas.

2024 METŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS VISAGINO SAVIVALDYBĖJE

Pirmoje 1 lentelės skiltyje pateikiamas rodiklio pavadinimas, antroje skiltyje Visagino savivaldybės reikšmės (tendencija, kaip kito per metus, Visagino sav. rodiklis, kiekis (skaičius), 3 metų vidurkis ir Visagino sav. santykis su Lietuvos vidurkiu), trečioje skiltyje nurodytos Lietuvos reikšmės (Lietuvos rodiklis, blogiausias/geriausias Lietuvos savivaldybių reikšmės bei sritis, kaip atrodo Visagino savivaldybė, palyginus su Lietuvos vidurkiu, pažymėta juodu brūkšniu).

Tendencija: ➡ Nekinta ⬆ Didėja ⬇ Mažėja 🟢 Geriau 🔴 Blogiau 🟡 Panašus

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės				
		Tend.	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blogiausia	Sritis	Geriausia	
Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai											
1.	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	➡	73.4	73	73.7	0.95	77.6	72.1		84.9	
2.	Išvengiamas mirtingumas proc.	➡	71.6	121	70.9	0.95	75.7	86.4		65.8	
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį											
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą											
3.	Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	15.4	3	17.1	0.79	19.6	67.1		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyv.	➡	17.2	3	16.2	0.91	18.8	57.8		0.0	
3 ¹ .	Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬆	82.1	16	35.8	1.87	43.9	138.9		0.0	
4.	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	⬇	179.7	302	188.5	3.40	52.9	190.4		25.5	
5.	Socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018 m.)	➡	4.0	150	4.2	1.21	3.3	8.5		0.3	
6.	Ilgalaikio nedarbo lygis, %	⬇	2.6	290	2.2	1.44	1.8	3.9		0.2	
7.	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	⬆	-9.3	-185	0.1	-5.59	1.7	-55.8		43.6	
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu											
8.	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	➡	102.6	20	100.6	1.29	79.5	248.1		28.2	
	Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬇	93.6	20	97.0	1.24	75.7	205.7		20.3	

9.	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, sk. 1000 moksl.	↑	421.1	938	441.8	1.24	338.9	624.3		204.4
10.	Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↑	40.7	794	40.9	1.83	22.2	76.0		1.5
11.	Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	↓	0.0	0	10.2	0.00	19.4	63.7		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
12.	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	↓	0.0	0	0.3	0.00	0.9	4.2		0.0
13.	Susizalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	↓	124.3	68	103.7	0.91	136.0	228.7		61.3
14.	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	→	66.3	75	75.1	1.03	64.9	108.5		50.6
15.	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	↑	103.1	201	54.4	0.68	152.7	263.3		0.9
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį										
16.	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	5.1	1	1.7	1.16	4.4	26.5		0.0
	Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	5.9	1	2.0	1.40	4.2	23.8		0.0
17.	Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	25.6	5	18.8	1.79	14.3	62.1		0.0
	Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	21.6	5	19.0	1.59	13.6	63.5		0.0
2.3. Sumažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių										
18.	Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	5.1	1	1.7	1.02	5.0	28.5		0.0
	Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	2.3	1	0.8	0.48	4.8	29.8		0.0
19.	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto	↓	0.0	0	0.0	0.00	1.4	14.7		0.0

	įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.										
20.	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) sk. 100 000 gyv.	↓	3.1	6	2.7	0.53	5.8	10.2		0.0	
2.4. Sumažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą											
21.	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↓	9335.0	9335	9447.7	12.5 5	744.0	3851 2.0		16.0	
22.	Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams proc. (UAB „Visagino energijos“ 2024 m. duomenys)	-	99.9	-	99.9	1	-	-	-	-	
23.	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams proc. (UAB „Visagino energijos“ 2024 m. duomenys)	-	99.9	-	99.9	1	-	-	-	-	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą											
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą											
24.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.	↑	20.5	4	20.5	6.21	3.3	20.5		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	↑	26.0	4	23.6	7.88	3.3	26.0		0.0	
25.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.	↓	10.3	2	20.5	0.44	23.4	94.4		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	↓	8.4	2	16.8	0.38	22.2	88.5		0.0	
26.	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda 100 000 gyv.	↑	133.4	26	116.0	1.15	91.0	186. 2	-	0.0	
27.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstiti mažmenine prekyba tabako gaminiais	↓	319.6	19495	310.3	1.50	212.8	57.2		1395.6	
28.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstiti mažmenine prekyba	↓	282.5	19495	281.9	1.64	172.7	39.3		1194.1	

	alkoholiniais gėrimais										
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius											
29.	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	15.4	3	44.2	0.33	36.3	3.2		-	78.8
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius											
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais											
30.	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	↑	36.2	702	33.1	1.76	20.6	40.8			9.7
31.	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	↑	2.9	36	2.5	1.16	1.9	3.4			0.6
4.2. Plėtoti sveikatos ir infrastruktūrą gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą											
32.	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius		2.4	135	2.45	0.97	1.7	1.2		-	3.6
33.	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv.	↑	4.1	8	2.9	1.41	8.1	2.6		-	12.8
34.	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyv.	↑	10.1	196548	9.7	1.06	9.5	2.4			11.9
35.	NETEKO GALIOS: 2017 12 13 įsakymu Nr. V-1423 (nuo 2018 01 01) (TAR, 2017, Nr. 2017-20147)										
36.	Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyv.	→	0.0	0	0.0	0.00	3.7	23.1			0.0
37.	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyv.	↑	1.0	2	0.3	0.36	2.8	5.4			0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą											
38.	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	↑	12.0	1	7.0	4.14	2.9	28.2			0.0
39.	2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.	→	97.4	111	97.0	1.14	85.7	66.7			100.0
40.	1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos vakcinos	→	90.6	87	92.3	1.02	88.4	57.1			100.0

	(3 dozės) skiepavimo apimtys									
41.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	↑	36.5	535	35.3	3.41	10.7	1.3		36.5
42.	Vaikų neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↓	30.1	482	29.5	1.26	23.9	5.6		31.0
43.	Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 mot.	↓	0.0	0	4.0	0.00	1.5	20.5		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę										
44.	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	692.5	135	716.2	1.05	658.7	1225.8		449.1
	Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.	↓	738.7	135	772.6	1.16	636.0	979.6		412.1
45.	Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	369.3	72	313.8	1.32	278.8	450.8		146.5
	Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	287.4	72	257.7	1.10	260.7	356.8		92.1
46.	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	159.0	31	177.3	1.10	144.5	415.2		73.3
	Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	180.6	31	199.0	1.30	139.2	340.0		65.5
47.	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	73.4	143	97.2	1.10	66.6	106.3		22.0
48.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje 2023-2024 m.	↑	62.5	2708	57.3	1.02	61.2	27.4		77.6
49.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo	↑	91.0	3828	89.1	1.23	73.9	39.2		91.0

	biudžeto lėšų, finansavimo programoje 2021-2024 m.									
50.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi storosios žarnos vėžio anks-tyvosios diagnostikos programoje 2023-2024 m.	↑	53.3	4819	50.5	0.92	58.0	30.6		70.4
51.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje 2024 m.	↓	54.8	2780	53.9	1.10	49.1	24.2		67.3

4 pav. 2024 m. Visagino savivaldybės ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

20 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalia zona):

- a) Išvengiamas mirtingumas, proc.;
- b) Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų;
- c) Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.;
- d) Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.;
- e) Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų;
- f) Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) 100 000 gyventojų;
- g) Mirtingumas dėl priežasčių susijusių su alkoholio vartojimu/standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.;
- h) Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
- i) Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gaminiais;
- j) Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
- k) Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų;
- l) Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų;
- m) 2 m. amžiaus MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės, 1 dozė) skiepavimo apimtys;
- n) 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos vakcinas (3 dozės) skiepavimo apimtys;
- o) Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- r) Vaikų, neturinčių eduoines pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis procentais;

- s) Paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1 000 mot.;
- š) Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;
- t) Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje;
- u) Tikslinės populiacijos dalis proc., dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

12 rodiklių reikšmės yra prastesnės už Lietuvos vidurkį (raudona zona):

- a) Bandymų žudytis skaičius (X60-X84) 100 000 gyv.;
- b) Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.;
- c) Ilgalaikio nedarbo lygis, proc.;
- d) Mirtingumas dėl išorinių priežasčių/standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.;
- e) Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų;
- f) Mirtingumas dėl nukritimo/standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.;
- g) Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;
- h) Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu/standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų;
- i) Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų;
- j) Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.;
- k) Mirtingumas nuo piktybinių navikų/standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.;
- l) Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų.

16 rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona).

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Šioje dalyje analizuojamos specifinės problemos ir rodikliai, kurie Visagino savivaldybėje turi neigiamą pokytį bei ryškiai blogesnius rodiklius lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.

Remiantis Higienos instituto Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos rašymo metodinėmis rekomendacijomis, įvertinus savivaldybės visuomenės sveikatos būklę, kasmet reikia išskirti po 3 prioritetines savivaldybės visuomenės sveikatos problemas. Išskirti problemines sritis galima keliais būdais:

1. Vertinant, kurios savivaldybių reikšmės yra blogiausios Lietuvoje (t. y. raudonos zonos);
2. Vertinant keleto metų pokytį;
3. Vertinant, kokios priemonės buvo daromos, ir kaip jos pakeitė situaciją.

Buvo atsižvelgta į mažą gyventojų skaičių, didelis dėmesys skirtas absoliučių skaičių vertinimui, kurie apibūdina pagrindinius sveikatos rodiklius.

Visagino savivaldybės prioritetinės sritys:

1. **Prioritetinė problema. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų;**
2. **Prioritetinė problema. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.;**
3. **Prioritetinė problema. Mirtingumas dėl nukritimo/standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų.**

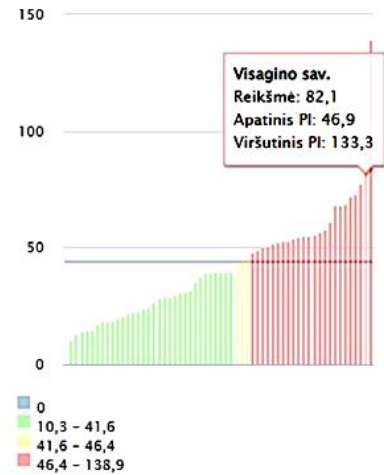
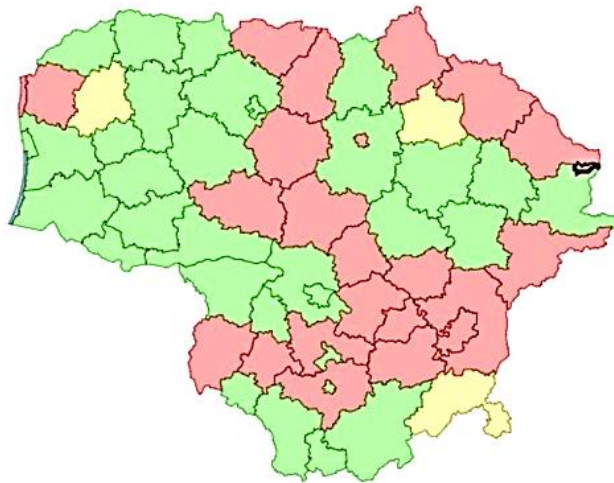
1. Prioritetinė problema. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, savižudybė yra viena iš pagrindinių mirties priežasčių pasaulyje. Jos mastas yra toks didelis, kad savižudybių sukeltų mirčių skaičius viršija mirčių skaičių nuo kitų žinomų didelių sveikatos problemų, tokių kaip ŽIV (žmogaus imunodeficitu virusas), maliarija ar krūties vėžys. Tai rodo itin didelį šios problemos mastą ir aktualumą visuomenės sveikatos kontekste.

Svarbi savižudybių prevencijos dalis – vietinių bendruomenių nariai, kurie yra arčiausiai savižudybės grėsmę patiriančio asmens ir gali pirmieji pastebėti, patarti ar pasiūlyti kreiptis profesionalios pagalbos (socialiniai darbuotojai, vaikų teisių tarnybos specialistai, probacijos tarnybos darbuotojai, dirbantieji su iš įkalinimo įstaigų grįžusiais asmenimis, įdarbinimo specialistai, slaugos įstaigų darbuotojai, policijos pareigūnai, šeimos gydytojai, dvasininkai, parduotuvių darbuotojai, kirpėjai, nevyriausybinių organizacijų darbuotojai, įmonių ir įstaigų kolektyvų darbuotojai, bendruomenių nariai ir kt.). **Savižudybių prevencija yra visų, kurie gali pastebėti ir ištiesti pagalbos ranką, dirbančių įvairiose srityse, pareiga.**

Savivaldybėse bandymų žudytis skaičius labai skirtingas, kai kur rodikliai skiriasi kelis kartus (žiūrėti 5 pav.). Šie duomenys pabrėžia didžiulius regioninius skirtumus ir rodo, kur prevencinės priemonės yra reikalingiausios.

Daugiausiai bandymų 2024 m. užregistruota Kaišiadorių r. sav., Visagino sav., Zarasų r. sav., o bendrai net 22 savivaldybės patenka į raudoną zoną (daugiausiai bandymų). 29 savivaldybės patenka į žaliąją zoną (mažiausiai bandymų), tokios kaip Ignalinos r. sav., Molėtų r. sav., Utenos r. sav. ir kitos.

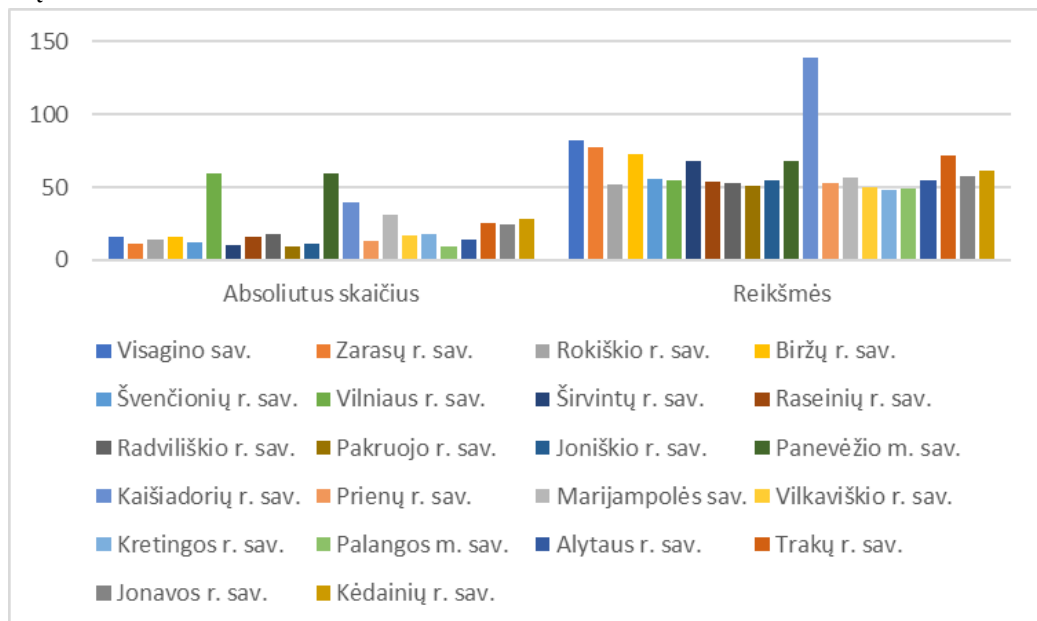

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Visagino sav.	16	82,1	46,9	133,3

5 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų Lietuvos savivaldybėse 2024 m.
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Daugiausiai bandymų žudytis pagal savivaldybių reikšmes (bandymų žudytis dažnis ir savivaldybės gyventojų skaičius) 2024 m. užregistruota Kaišiadorių r. sav., Visagino sav., Zarasų r. sav.

Žiūrint pagal absoliučius skaičius matome didžiuosius miestus, tai Vilniaus rajono savivaldybė ir Panevėžio miesto savivaldybė (po 59 bandymus), kadangi jų savivaldybių gyventojų skaičius yra žymiai didesnis, reikšmės mažesnės (žiūrėti 6 pav.). Vertinant savižudybių bandymus, ar bet kokius sveikatos rodiklius, itin svarbu atsižvelgti į gyventojų skaičių – tai yra pereiti nuo absoliučių skaičių prie reliatyvių rodiklių (dažnai išreikštų 100 000 gyventojų), kad būtų galima teisingai palyginti skirtingo dydžio savivaldybes. Taigi Visagino sav. užima antrą vietą tarp raudonų savivaldybių.

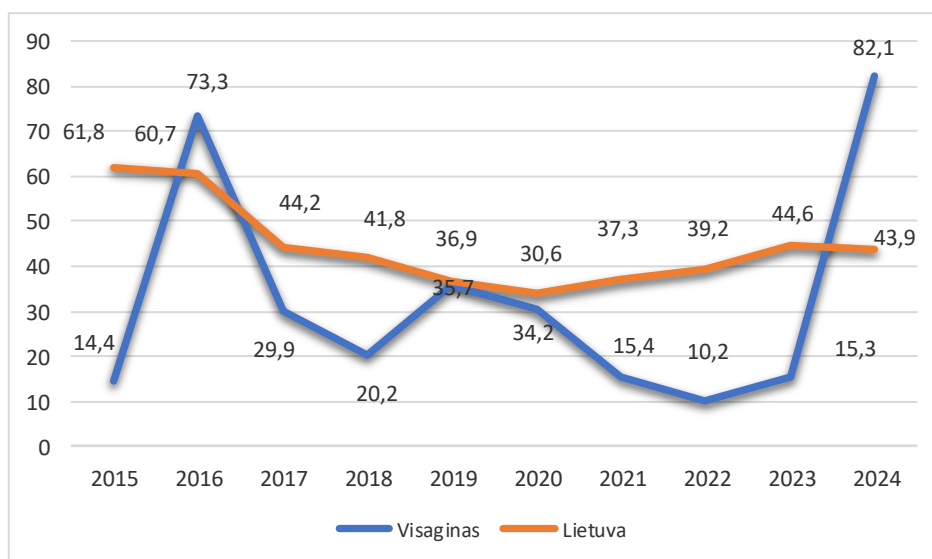
6 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų raudonose zonose pagal savivaldybių reikšmes ir absoliučius skaičius 2024 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2024 m. Lietuvoje iš viso bandė žudyti 1 269 kartus, Utenos apskrityje – 50 kartų, iš kurių daugiausiai Visagino sav. (16 bandymų) ir Zarasų r. sav. (11 bandymų), o mažiausiai Ignalinos r. sav. (2 bandymai) ir Molėtų r. sav. (3 bandymai).

Analizuojant bandymų žudytis rodiklius, labai svarbu atkreipti dėmesį į socioekonominius rodiklius. 2024 m. Visagino sav. suprastėjo kai kurie socioekonominiai faktoriai, tokie kaip socialinės pašalpos gavėjų skaičius, mokinių, kurie gauna nemokamą maitinimą mokyklose, ilgalaikio nedarbo lygis.

7 pav. matome, kad Visagino savivaldybė nuo 2017 m. buvo žalioje zonoje lyginant su Lietuvos vidurkiu, o 2024 m. bandymų žudytis skaičius 1,8 karto išaugo, tai yra Visagino sav. 82,1 atvejai/100 000 gyv., o Lietuvoje 43,9 atvejai/100 000 gyv. 2024 m. Visagine nusižudė 3 gyventojai.

7 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv. 2015 – 2024 m. tendencijos Visagino savivaldybėje (mėlyna) ir Lietuvoje (raudona)

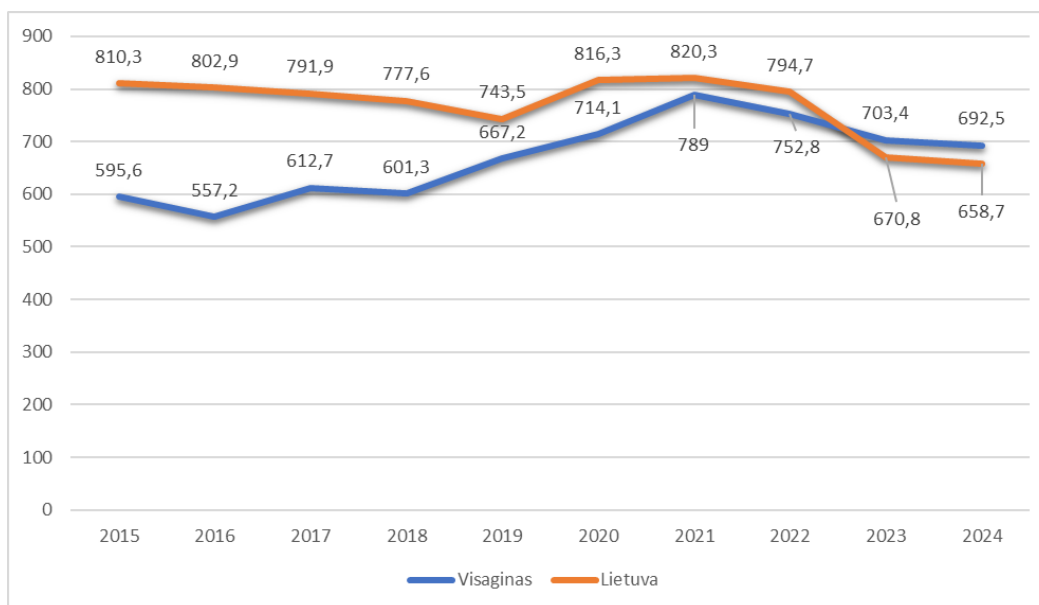
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Apibendrinant Visagino savivaldybėje iš žaliosios zonos, kurioje buvo net 7 metus perėjo į raudonąją zoną su beveik dvigubai didesniu koeficientu, manome, jog tai rodo, kad savivaldybėje įvyko dideli, neigiami pokyčiai, susiję su gyventojų psichikos sveikata (pvz. nedarbo lygis, prasta emocinė sveikata, narkotinių medžiagų ir alkoholio vartojimas). Labai svarbu kalbėti apie bandymus žudyti, nes ankstesni mėginimai nusižudyti, kaip ir artimųjų savižudybė, didina savižudybės riziką. Savižudybių ir bandymus žudyti galima išvengti gerinant psichologinės pagalbos paslaugų prieinamumą, stiprinant socioekonominius (skurdo, nedarbo lygio, smurto artimoje aplinkoje faktorius ir kt.) rodiklius, skatinant įvairių sektorių bendradarbiavimą bei užtikrinant bendruomenės lygiu įgyvendinamas prevencijos priemones.

2. Prioritetinė problema. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų

Dažniausia Visagino gyventojų mirties priežastis yra kraujotakos sistemos ligos. Nuo jų 2024 m. mirė 135 visaginiečiai. Per paskutinius du metus, tai yra 2023 m. ir 2024 m. netekome 273 Visagino gyventojų, skaičius išties didelis. Mirtingumo rodiklis nuo kraujotakos sistemos ligų

Visagino savivaldybėje didesnis nei Lietuvos vidurkis ir nuo 2023 m. lieka panašus (8 pav.).

8 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv. 2015 – 2024 m. tendencijos Visagino savivaldybėje (mėlyna) ir Lietuvoje (raudona)

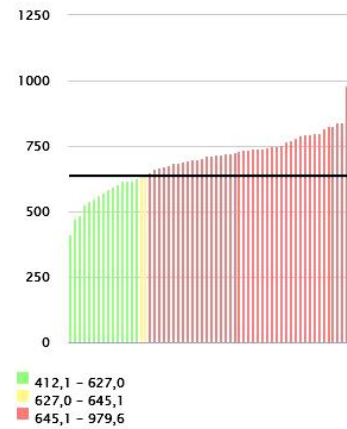
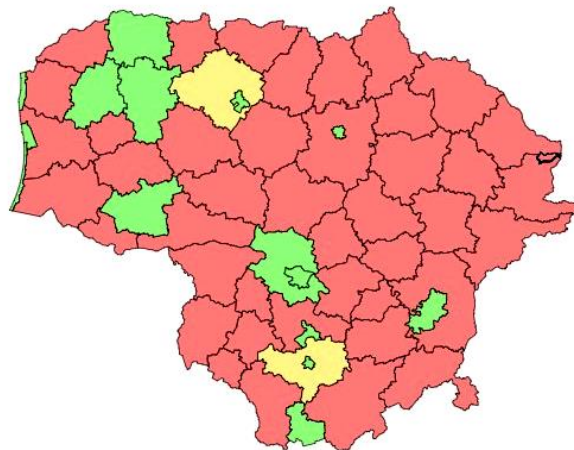
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Siekiant palyginti įvairias gyventojų grupes, kai jų sveikatos būklės rodiklius galėjo nulemti įvairūs iškraipantieji veiksniai, taikoma rodiklių standartizacija. Standartizacija paprastai taikoma aprašant mirtingumą, sergamumą ir ligų paplitimą įvairiose populiacijose arba įvairiais laikotarpiais. Kaip žinoma, šiems rodikliams didelę įtaką gali daryti nemažai veiksnių – gyventojų amžiaus struktūra, vyrų ir moterų santykis populiacijoje, populiacijų rasiniai ar tautiniai skirtumai ir pan.

Kaip ir mirtingumo rodiklis, taip ir standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo kraujotakos sistemos ligų Visagino savivaldybėje nuo 2023 m. yra didesnis (2023 m. buvome geltonoje zonoje). 2024 m. Visagine standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo kraujotakos sistemos ligų 738,7 atv. 100 tūkst. gyv., o Lietuvoje 636 atv. tūkst. gyv. (2023 m. – 756,6 atv. 100 tūkst. gyv., 2022 m. – 822,5 atv. 100 tūkst. gyv.).

Lietuvoje mirtingumo rodikliai nuo 2022 m. šiek tiek mažėja, bet yra viena iš pagrindinių mirties priežasčių visoje Lietuvoje. 2024 m. **Lietuvoje iš viso netekome 19 024 gyventojų, Utenos apskrityje 1 249 žmonių.** Lyginant Utenos apskrityje esančių savivaldybių rodiklius – mažiausią standartizuotą mirtingumo rodiklį 2024 m. turėjo Moletų r., o didžiausią rodiklį – Zarasų r. sav. Žemiau esančiame 9 pav. matome, kad didesnė dalis Lietuvos yra raudonoje zonoje.

Širdies ir kraujagyslių ligos – didelė įvairių ligų grupė, kurios dažniausiai pasireiškia ūmia forma. Pačios dažniausios yra išeminė širdies, miokardo infarktas ir galvos smegenų insultas. Daugumos širdies ir kraujagyslių ligų galima išvengti, tačiau reikia žinoti, įvertinti ir vengti rizikos veiksnių.

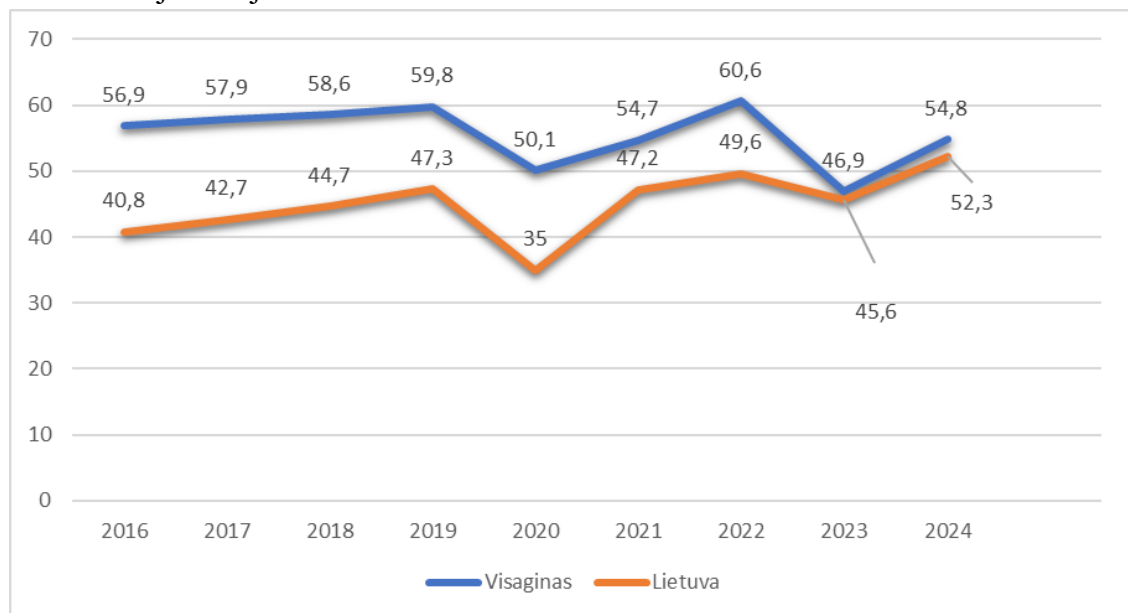
Savivaldybė	Absolutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Visagino sav.	135	738,7	619,4	874,4

8 pav. Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv. Lietuvos savivaldybėse 2024 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Anksti aptinkamos ligos yra daug lengviau gydomos nei aptiktos vėlesnėse stadijose. Lietuvoje yra finansuojama privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis širdies ir kraujagyslių ligų (ŠKL) prevencinė programa, kuri skirta nuo 40 iki 60 metų (imtinai) žmonėms. (jei šeimos gydytojas nustato labai didelę riziką – po 1 metų, didelę riziką – po 2 metų, o mažą ir vidutinę – kas 4 metus).

Širdies ir kraujagyslių ligų programoje Lietuvoje kasmet dalyvauja šiek tiek daugiau nei pusė į tikslinę amžiaus grupę patenkančių Lietuvos gyventojų – 52 proc. (daugiau nei 440 tūkst. žmonių). Visagino savivaldybėje naudojimasis šiomis paslaugomis itin aukštas. **2024 m. šioje programoje dalyvavo 54,8 proc. tikslinės populiacijos dalies (2 866 asmenys) (9 pav.).** 9 metus iš eilės esame žalioje zonoje.

9 pav. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi ŠKL programoje Visagino savivaldybėje ir Lietuvoje 2016–2024 m., proc.

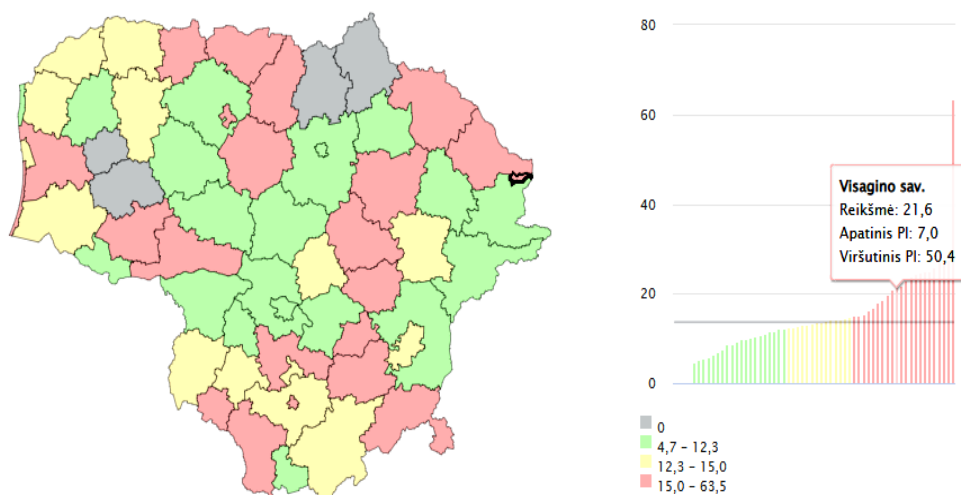
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Apibendrinant Visagino gyventojai aktyviai įsitraukia į Širdies ir kraujagyslių ligų (ŠKL) prevencinę programą, bet mirtingumas Visagino savivaldybėje išlieka didelė problema, atspindinti bendrą Lietuvos situaciją. Manome, kad ŠKL mirtingumui didelę įtaką turi alkoholio ir narkotikų vartojimas, netinkama (nevisavertė) mityba, mažas fizinis aktyvumas ir prasta psichinė sveikata. Aukštas mirtingumas Visagine yra kompleksinis reiškinys, kurį lemia stipri žalingų įpročių bei socialinių-ekonominių veiksnių įtaka.

3 prioritėtinė problema. Mirtingumas dėl nukritimo/standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų

Senstanti Lietuvos populiacija susiduria su rimtais sveikatos, socialiniais ir ekonominiais sunkumais, reikalaujančiais neatidėliotinų, kryptingų veiksmų, siekiant skatinti ir palaikyti sveiką senėjimą. Ypač didelė problema yra traumų ir kritimų prevencija, nes 2024 m. šalies gydymo įstaigose fiksuojama virš 8 tūkst. sužalojimų dėl nukritimo atvejų 65+ amžiaus grupėje, o bendrai nuo nukritimų mirė 412 žmonių. Tai rodo didelį poreikį gerinti vyresnio amžiaus asmenų saugumą ir sveikatos priežiūrą. Lietuvos gyventojų mirtingumas dėl išorinių priežasčių mirtingumo struktūroje ne vienus metus buvo trečioje vietoje ir vis dar yra tarp daugiausiai mirčių sąlygojančių priežasčių.

Lietuvoje SMR nuo nukritimo vidurkis 2024 m. buvo 13,6 atv. 100 tūkst. gyv., o Visagine 21,6 atv. 100 tūkst. gyv. Lietuvos savivaldybių rodiklis pagal reikšmes svyruoja nuo 0,0 iki 63,5 tūkst. gyv., matome, kad 22 savivaldybės patenka į raudoną zoną, tame tarpe ir Visaginas (10 pav.). Žiūrint pagal reikšmes didžiausias mirtingumas nuo nukritimų Kalvarijos sav. ir Šalčininkų r. sav.

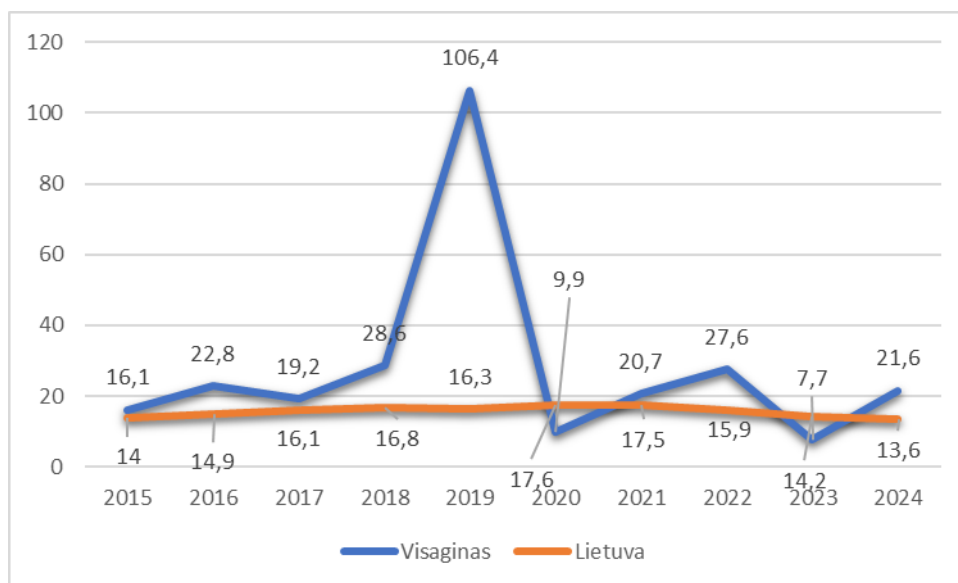

Savivaldybė	Absolutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Visagino sav.	5	21,6	7,0	50,4

10 pav. Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W99) 100 000 gyv. Lietuvos savivaldybėse 2024 m. Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2024 m. Visagino savivaldybėje iš viso nuo nukritimo mirė 5 asmenys, t. y. 3 mirtimis daugiau nei 2023 m. Mirtingumo rodikliai dėl nukritimo kiekvienais metais svyruoja ir nėra

pastovūs Visagino savivaldybėje (11 pav.). Per 6 metus Visagine nuo nukritimo mirė 26 gyventojai.

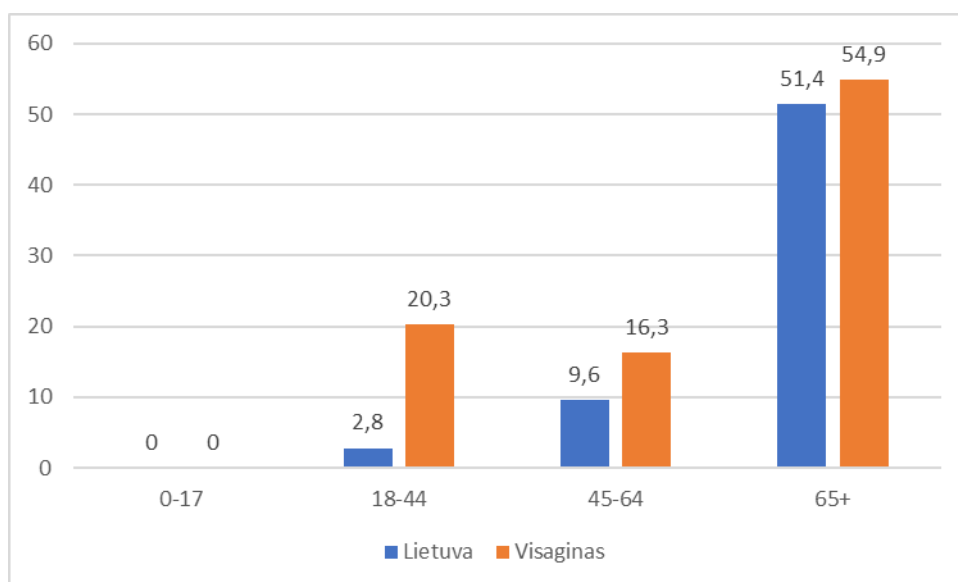

11 pav. Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W99) 100 000 gyv. Visagino savivaldybėje ir Lietuvoje 2015–2024 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Aktyvus ir sistemingas griuvimų rizikos nustatymas (pratimai pusiausvyrai gerinti, aplinkos pritaikymas) yra esminis žingsnis norint užtikrinti sveiką senėjimą ir sumažinti traumas bei mirtis, kurios, kaip minėta anksčiau, yra rimta problema Lietuvoje.

Analizuojant mirtingumo nuo nukritimų duomenis pagal amžiaus grupes, griuvimai yra pagrindinė traumų, rimtų sužalojimų ir net mirčių priežastis 65 metų ir vyresniems žmonėms. Visagine daugiausiai mirčių nuo nukritimų buvo 65+ metų amžiaus grupėje (54,9 atv. 100 tūkst. gyv.). Mirčių nuo nukritimo Visagine ir visoje Lietuvoje 2024 m. nebuvo užfiksuotas nei vienas atvejis tarp vaikų ir paauglių 0–17 metų amžiaus grupėje (žiūrėti 12 pav.).

12 pav. Mirtingumo nuo nukritimo rodiklis (W00-W99) Visagine ir Lietuvoje pagal amžiaus grupes, 100 tūkst. gyv., 2024 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Apibendrinant mirtinų nukritimų prevencija, ypač vyresnio amžiaus asmenų grupėje, reikalauja kompleksiško požiūrio, apimančio sveikatos būklės gerinimą, aplinkos pritaikymą ir elgesio pokyčius. Traumų namuose ir lauke galima išvengti stebint aplinką, pasirenkant tinkamą avalynę ir pasitelkiant pagalbines priemones (vaikštynės, lazdos, turėklai). Žiemą vengti slidžių vietų, naudoti specialius antbačius ar lazdos antgalius. Reguliarus raumenų stiprinimas ir pusiausvyros lavinimas ne tik mažina riziką, bet ir padeda išlikti savarankiškiems bei aktyviems kasdienėje veikloje. Profilaktiniai sveikatos patikrinimai – regėjimo, klausos ir bendros fizinės būklės – tiesiogiai veikia saugumą.

IŠVADOS

1. 2024 m. Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkiu, pasiskirsto taip: 41,6 proc. geresni nei Lietuvos vidurkis, 33,4 proc. rodiklių patenka į Lietuvos vidurkio atitinkančią grupę, o 25 proc. – į žemiausių reikšmių grupę.

2. Valstybės agentūros duomenimis, Visagino savivaldybėje 2024 m. gyveno 19 495 žmonių, tai yra 125 mažiau lyginant su 2023 m. (vaikai iki 17 m. 2 950 asmenys, suaugusieji 11 077, vaisingo amžiaus moterys nuo 15-49 m. 3 209 mot.) Visagine sudarytos 44 santuokos, palyginus su 2023 m. 46 santuokomis mažiau. Sumažėjo santuoką nutraukusių porų skaičius. 2024 m. sudaryti 66 santuokos nutraukimo aktai (2023 m. – 90). Matome, kad šiek tiek padidėjo mirčių skaičius: per metus buvo sudaryti 342 mirties akto įrašai (kartu su užsienyje mirusiais). Mirties atvejų registrų duomenimis Visagine netekome 309 – žmonių (148 moterų ir 161 vyro).

3. Rodikliai, rodantys neigiamą pokytį savivaldybėje ir blogesnę nei vidutinę situaciją Lietuvos savivaldybių kontekste:

- bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 tūkst. gyv. 2024 m. Visagine 1,8 karto išaugo, tai yra 82,1 atvejai/100 000 gyv., o Lietuvoje 43,9 atvejai/100 000 gyv. 2024 metais Visagine užfiksuoti 3 savižudybių atvejai ir 16 bandymų nusižudyti.

- Visagine standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo kraujotakos sistemos ligų 2024 m. yra didesnis už Lietuvos, tai yra 738,7 atv. 100 tūkst. gyv., o Lietuvoje 636 atv. tūkst. gyv. Dažniausia Visagino gyventojų mirties priežastis yra kraujotakos sistemos ligos. Nuo jų 2024 m. mirė 135 visaginiečiai. Per paskutinius du metus, tai yra 2023 m. ir 2024 m. netekome 273 Visagino gyventojų.

- Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W99) 100 000 gyv. 2024 m. Visagine yra didesnis už Lietuvos, tai yra 21,6 100 tūkst. gyv., o Lietuvoje 13,6 atv. 100 tūkst. gyventojų. 2024 m. Visagino savivaldybėje iš viso nuo nukritimo mirė 5 asmenys, t. y. 3 mirtimis daugiau nei 2023 m. Mirtingumo rodikliai dėl nukritimo kiekvienais metais svyruoja ir nėra pastovūs Visagino savivaldybėje.

4. Visagino savivaldybės gyventojų pagrindinės mirties priežastys 2024 m.: nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) – 135 žmonės (65 vyrai ir 70 moterų), antroje vietoje piktybiniai navikai (C00-C96) – 72 gyv. (42 vyrai ir 30 moterų), trečioje vietoje nuo išorinių mirties priežasčių (V00-Y89) – 20 gyventojų (12 vyrų ir 8 moterys).

REKOMENDACIJOS

Politikos formuotojams:

1. Plėtoti priklausomybių konsultantų ir psichologų veiklą, sukurti galimybę individualioms kokybiškoms bei nemokamoms gyventojų konsultacijoms – skirti lėšų savižudybių prevencijos vykdymui.
2. Didinti gyventojų užimtumą, kuriant naujas darbo vietas.
3. Stiprinti alkoholio ir psichoaktyviųjų medžiagų kontrolę ir jų vartojimo prevenciją.
4. Didinti projektų, kurie leistų pagerinti Visagino gyventojų sveikatą, finansavimą.
5. Gerinti gatvių, pėsčiųjų takų infrastruktūrą (pagal galimybes pakeisti iskilusias, nelygias, išjudintas plyteles), ypač prie gydymo ir švietimo įstaigų.

Specialistams:

1. Didinti visuomenės informuotumą apie nerimo, depresijos, priklausomybių, ketinimo žudyti, smurto ir patiriamų patyčių požymius;
2. Įdiegti kritimų prevencijai skirtas programas, didinti gyventojų informuotumą apie saugų elgesį visais metų laikais, ypač nepalankiomis oro sąlygomis.
3. Mokyti ir skatinti gyventojus naudotis būtiniausiomis apsaugos nuo traumų ir susižalojimų priemonėmis (atšvaitais, šalmais, saugos diržais ir t. t.);
4. Skatinti visuomenę aktyviau dalyvauti įstaigų ir organizacijų veiklose, skirtose psichikos sveikatos stiprinimui, savižudybių prevencijai, krizių įveikimui.
5. Sustiprinti visuomenės sveikatos iniciatyvas, kurios padėtų žmonėms atsisakyti žalingų įpročių ir įtvirtinti sveiką gyvenimą kaip kasdienę normą (rinktis sveikatai palankesnius maisto produktus, reguliariai sportuoti, vengti streso).

Gyventojams:

1. Puoselėkite sveikatą ir fizinį aktyvumą: raskite tokią fizinę veiklą, kuri teikia malonumą ir kuria norėsite reguliariai užsiimti. Tai gali būti kasdienis pasivaikščiojimas, važiavimas dviračiu, šokiai, plaukimas ar bet kokia kita mėgstama mankšta.
 2. Domėtis sveikatingumo renginiais ir esant galimybei, juose dalyvauti.
 3. Pagal galimybes pajavairinti mitybą: stengtis valgyti kuo daugiau šviežių daržovių, vaisių, neskaldytų grūdų, liesos mėsos, žuvies ir ankštinių augalų.
 4. Naudotis tinkamomis apsaugos priemonėmis, siekiant išvengti traumų, sužalojimų ir nelaimingų atsitikimų įvairiose situacijose (atšvaitai, šalmai, neslidi avalynė t.t.).
 5. Pajutus sveikatos sutrikimus kreiptis pas gydytojus ar specialistus.
-

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Visagino savivaldybės administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2024 metų ataskaitos patvirtinimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-12-19 Nr. TS-187
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Erlandas Galaguz Savivaldybės meras
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-12-22 08:34
Parašo formatas	Ilgalaikio galiojimo (XAdES-XL)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-12-22 08:34
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	SK ID Solutions EID-Q 2021E
Sertifikato galiojimo laikas	2025-04-04 11:31 - 2030-04-04 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	TS-187 priedas.pdf
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20251219.1
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2026-01-05)
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2026-01-05 Dokumentų valdymo sistema „Kontora“